

Д. Є. Санченко

[orcid.org/0000-0002-0824-2720](https://orcid.org/0000-0002-0824-2720)

аспірант кафедри права юридичного факультету

Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет»

## ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ СУБ'ЄКТА ПСИХІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АСПЕКТІ ПРАВА НА ПСИХІЧНУ НЕДОТОРКАНІСТЬ

**Постановка проблеми.** Особисте немайнове право фізичної особи на психічну недоторканність як окреме і специфічне право за своїм змістом, потребує уточнення у контексті його правової охорони та реалізації. Означене право у приватноправовому вимірі набуває конкретної форми через існування відповідного йому суб'єкта, тобто носія права. Правова охорона психічної сфери особистості і реалізація права на психічну недоторканність нерозривно пов'язані із суб'єктним елементом, який в законодавстві України і юридичній науці представлено не в достатній мірі. В Україні та світі загалом простежується тенденція до безперервної оцінки ефективності права у відповідь на глобальні виклики, які не можуть не посягати на психічне здоров'я людини. Еволюція поколінь прав людини вкотре демонструє стійкість цієї тенденції. У цьому сенсі заслуговує уваги дослідження змісту поняття «суб'єкт психічної діяльності», його місце в приватноправовому дискурсі і правовій дискусії зокрема.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Наукові доробки Романенко О. В., Кашканової Н., Бакаленко О. А., Ямчук Т. Ю., Мороза Ю., Терновик Н. та Славіна Н. в тій чи іншій мірі дозволяють інтерпретувати психічну діяльність і її суб'єктів у правовій та соціальній площині, охоплюючи адаптацію, сприйняття інформації та актуалізувати проблематику статусу особи, у тому числі юридичного. При цьому, недостатня розробка проблематики актуалізує тему дослідження.

**Мета дослідження.** Основною метою дослідження є з'ясування сутності суб'єкта психічної діяльності в інституційній системі приватного права; пропозиції щодо визначення поняття і властивостей суб'єкта психічної діяльності у контексті правової охорони психічної сфери особистості і реалізації права на психічну недоторканність.

**Виклад основного матеріалу.** Окремою науковою увагою потребує розгляд поняття «суб'єкт психічної діяльності» і його співвідношення із поняттями «суб'єкт цивільного права» та «суб'єкт цивільних правовідносин». Так, Романенко О. В. зазначає, що найбільш загальне визначення психічної діяльності вказує на те, що вона включає всі види діяльності людини, які здійснюються за участю свідомості (Романенко, 2014, с. 15). На думку науковця методологічне значення поняття психічної діяльності в науковій психології полягає насамперед у його розгляді стосовно активності суб'єкта діяльності (Романенко, 2014, с. 16). Згадують окремі науковці: «Зрілим суб'єктом психічної активності є індивід, який усвідомлює себе носієм і творцем власної психіки, розвиток якої, захист, відновлення та корекцію (у разі потреби) свідомо покладає собі за мету й цілеспрямовано здійснює. Отож, зрілий суб'єкт психічної активності досягатиме рівня суб'єкта психічної діяльності» (Терновик, Славіна, 2020, с. 289). Гордеюк А. О. доходить до висновку, що слід не ототожнювати категорії «суб'єкт цивільного права» та «суб'єкт цивільних правовідносин», оскільки правосуб'єктність у цивільному праві передбачає наявність двох складових, правоздатності та дієздатності, які не однаково реалізуються для суб'єктів приватного (цивільного) права – юридичних і фізичних осіб. Фізичним особам як суб'єктам цивільного права у повному обсязі гарантується правоздатність з моменту їх народження, таким чином, будь-яка фізична особа отримує законодавчо встановлений потенціал бути учасником цивільних правовідносин. Але можливість самостійно реалізувати дієздатність у певному обсязі фізична особа здатна тільки при наявності встановлених законодавцем умов (настання певного віку, відсутності психічного розладу), тобто не завжди вона може бути самостійним безпосереднім (реальним) учасником цивільних відносин, їх суб'єктом

(Гордеюк, 2020, с. 34). Наведені позиції, на перший погляд, не мають нічого спільного із розумінням поняття «суб'єкт психічної діяльності». Наша пропозиція полягає в інтерпретації цього поняття шляхом синтезування згаданих позицій:

1. Психічна діяльність – комплексне явище, що охоплює усі види і аспекти діяльності людини; активна або пасивна властивості свідомості людини (Романенко О. В.).

2. Умови, за яких людина здатна без обмежень проявляти результати своєї психічної діяльності (зауважимо, що йдеться саме про прояв, а не реалізацію чи здійснення) обумовлюються правоздатністю та дієздатністю. При цьому, особа вже є суб'єктом права, але не суб'єктом цивільних правовідносин (Гордеюк А. О.).

Таким чином, поняття «суб'єкт психічної діяльності» слід визначити у широкому і вузькому розумінні.

У широкому (загальному) розумінні: суб'єкт психічної діяльності – це будь яка людина, що проявляє результати своєї психічної діяльності в активній або пасивній формах функціонування своєї свідомості.

У вузькому (цивільно-правовому) розумінні: суб'єкт психічної діяльності – це праводієздатна фізична особа, що реалізує суб'єктивні немайнові права, які визначають динаміку її психічної діяльності.

Далі слід диференціювати зміст поняття суб'єкта психічної діяльності з огляду на те, що цивільні відносини ґрунтуються на юридичній рівності сторін, незважаючи на прояв інших галузей права. З цього приводу маємо зазначити:

1. Людина, як об'єкт медичних досліджень (медичного експерименту). Суб'єктами психічної діяльності у цьому контексті слід визначати пацієнтів (добровольців). Втім, за законодавством України медичні дослідження всеосяжно охоплюють сферу клінічних випробувань лікарських засобів, а наукові погляди в основному зосереджені на медико-біологічних дослідженнях. Саме тому і здійснюються класифікації у цьому напрямі. Як вказувала Кашканова Н.: «...пріоритетом для класифікації медико-біологічних експериментів на людях є способи його проведення, що в результаті і забезпечують мету проведення експериментів» (Кашканова, 2015, с. 119). Незважаючи на те, що психічна сфера людини на поточному етапі охоплюється категорією медико-біологічних досліджень (наприклад діагностика і лікування спадкових захворювань), запропоновані законодавцем засади і принципи здійснення таких досліджень в достатній мірі дозволяють стверджувати про належне дотримання принципу юридичної рівності. Окремі вчені підкреслюють, що взаємодія між психіатрією і правом має значний вплив на клінічну практику, трансформуючись під впливом концепцій автономії та прав пацієнтів. Юридичні норми визначають особливості медичної діяльності, водночас етичні й психіатричні аспекти знаходять відображення у законодавстві. Ці процеси є динамічними, варіюються залежно від країни та продовжують розвиватися, адаптуючись до сучасних соціальних і медичних викликів (Steinert, T., Henking, T., 2022).

2. Особа, якій надається психіатрична допомога. Закон України «Про психіатричну допомогу» не передбачає засад юридичної рівності. Тому, осіб, які страждають на психічні розлади неможна позначати суб'єктами психічної діяльності у цьому контексті.

3. Підекспертна особа, щодо якої проводиться психологічна експертиза. Закон України «Про судову експертизу» та Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 року № 53/5 є основними нормативними актами, що обумовлюють встановлення тих особливостей психічної діяльності та такі їх прояви в поведінці особи (психічно здорові особи), які мають юридичне значення та викликають певні правові наслідки. Оскільки правовий статус психічно здорових осіб багатопрофільний (підозрюваний, обвинувачений, підсудний, виправданий, засуджений, свідок, потерпілий, позивач, відповідач; малолітні; неповнолітні; дорослого та похилого віку), а суб'єктивні права мають різний зміст, відповідно і прояв засади рівності слід назвати усіченим. Слід зазначити, що Інструкція № 53/5 об'єктом психологічної експертизи визначає психічно здорових осіб, з чим не погоджуємось, оскільки об'єктами мають позначатися явища, процеси тощо (особливості психічної діяльності, їх прояви).

4. Невизначене коло осіб, на яких спрямовується інформація. Таки особами є споживачі реклами або користувачі/споживачі медіа сервісів (Закон України «Про рекламу», Закон України «Про

медіа», до втрати чинності – Закон України «Про телебачення і радіомовлення»), суб'єкти інформаційних відносин (Закон України «Про інформацію»). У цьому контексті втілення принципу рівності проявляється лише у рівності прав і можливості доступу до інформації. Незважаючи на те, що у цьому прикладі невизначене коло осіб, на яких спрямовується інформація є суб'єктами психічної діяльності, принцип рівності слід сприймати як рівність в доступності до інформації.

На наш погляд, наведені приклади технічно дозволяють позначити перелічених суб'єктів суб'єктами психічної діяльності. Проте для інтерпретації цього поняття у контексті цивільно-правового підходу визначальною є засада юридичної рівності. Таким чином, можемо модифікувати вузьке розуміння поняття суб'єкта психічної діяльності і запропонувати його у такій версії: це праводієздатна фізична особа, що реалізує суб'єктивні немайнові права на засадах юридичної рівності, які визначають динаміку її психічної діяльності. Включення критерію юридичної рівності в першу чергу залежить від: наявності або відсутності письмової інформованої згоди (дозволу) на втручання у психічну сферу особи; специфіки правового статусу особи і обмежень в реалізації інших суб'єктивних прав; психічного стану особи; безумовного дотримання права на психічну недоторканність.

Необхідно акцентувати, що нами розглянуто поняття «суб'єкт психічної діяльності» з позиції носія суб'єктивних прав, а також реципієнта або споживача інформації. Проблематика сприйняття інформації і умов, які регламентовані інструментарно (медичне дослідження, психологічна експертиза) або регламентовані на засадничому рівні (принципи інформаційних відносин, принципи реклами), полягає у тому, що «...ставлення людей до ризику значно залежить від формулювання завдання вибору. Інформація може бути подана так, щоб підкреслити позитивний ... або негативний зміст ...» (Бакаленко, 2017, с. 94–95). Nathalie de la Cadena пише, що свідомість завжди залишається тією ж самою, ідентичним суб'єктом, що пливе у потоці життєвих переживань і постійно діє (та реагує) на стимули (de la Cadena, Nathalie, 2022, с. 351). Зазначене дозволяє актуалізувати питання чи слід охоплювати терміном «суб'єкт психічної діяльності» не лише реципієнта-носія прав, а й суб'єкта впливу? Вважаємо, що так, але із застереженням, що не всі суб'єкти впливу можуть перебувати у цивільно-правових відносинах. Таким чином, суб'єкт психічної діяльності реалізує визначені законодавством права у якості суб'єкта цивільного права (фізична особа).

Розглядаючи особливості впливу засобів масової інформації на процес соціалізації особистості Ямчук Т. Ю. та Блищак Є. В. зазначають: «За результатами проведеного анкетування можна зробити наступні висновки. Саме ставлення випробуваних до телебачення досить нейтральне, вони вважають, що воно впливає на особистість, їх здоров'я, психіку та життя в цілому. Велика кількість випробуваних вважає, що телебачення може призвести навіть до деградації людини і тільки невеликий відсоток, що до розвитку культури та покращення економічного стану в країні...» (Ямчук, Блищак, 2015, с. 151).

Описуючи схему психологічної операції (в умовах ведення гібридної війти), деякі науковці згадують, що така схема дає змогу перейти від введення інформації до введення поведінки нового типу, яка опирається на нову інформацію, що стає можливим завдяки здійсненим змінам у моделі світу у свідомості споживача цієї інформації (Мороз, Твердохліб, 2016, с. 100). Таким чином, сприймаючи психологічні операції виключно у негативному контексті, не буде суперечити очевидній істині стан динаміки правочинів із нерухомим і рухомим майном, процесів безповоротної міграції громадян у країни, які не перебувають у стані війни або умовах воєнного стану. Такі фактори, як економічна нестабільність, посилення родинних зв'язків і прагнення контролювати майнові ресурси (це демонструється динамікою посвідчення правочинів з нерухомим майном, реєстрації/розірвання шлюбів тощо) – відображають адаптаційну реакцію психіки на зростаючу невизначеність. У кризових умовах люди демонструють суперечливі поведінкові стратегії: з одного боку, ухилення від ризиків і пасивне очікування (утримання від змін), з іншого – активні дії, спрямовані на забезпечення стабільності та безпеки (укладання шлюбів, перереєстрація майна). Це свідчить про те, що психіка знаходить рівновагу між захисними механізмами (зміцнення соціальних зв'язків) і практичними кроками (забезпечення більшої мобільності), хоча основними рушійними силами залишаються тривожність і прагнення до контролю.

Повертаючись до тез Ямчук Т. Ю. та Блищак Є. В., і власне розділяючи ідею анкетування, вважаємо за доцільне запропонувати наше бачення застосування прийому анкетування. Так, в нотаріальній процедурі передбачається оформлення заяви щодо вчинення нотаріальних дій. Проте нотаріуси керуються ст. 44 Закону України «Про нотаріат», встановлюють наміри сторін вчиняти правочин виходячи із змісту статті (перевірка документів, встановлення нотаріусом однакового розуміння сторонами значення, умов правочину та його правових наслідків для кожної із сторін тощо). Наша пропозиція – запровадження для нотаріусів типової форми-анкети, яка є невід'ємним додатком до заяви щодо вчинення нотаріальних дій. Зазначена інновація має на меті створення для заявників додаткових умов для зваженого прийняття рішення. У подальшому, подібні анкети доцільно знеособити, забезпечуючи таким чином конфіденційність заявників, а результати анкетування використовувати в аналітичних цілях. Достовірність соціологічних опитувань з «мас» в сучасних умовах скомпрометована, тому нотаріальні анкети в більшій мірі виключають «пересічність» анкетованого, у перспективі можуть слугуватимуть індикаторами для поглибленої нормотворчої роботи. Типологізація мотивів вчинення правочинів не лише збагатить науку приватного права, а й сприятиме удосконаленню механізму правового регулювання. Слід підкреслити, що застосування такого прийому жодним чином не має порушувати пріоритет завдань нотаріуса згідно ст. 44 Закону України «Про нотаріат».

### Висновки.

1. Фізичні особи, як індивіди з психічними властивостями, мають різний статус залежно від конкретних правовідносин. Пацієнти (добровольці) у медико-біологічних дослідженнях визнаються повноправними суб'єктами, оскільки їхня рівність забезпечується належним чином. Водночас особи, які отримують психіатричну допомогу, не можуть бути такими суб'єктами через відсутність законодавчих гарантій рівності. Підекспертні психічно здорові особи в судових експертизах набувають статусу суб'єктів із частковим дотриманням принципу рівності, оскільки їхній правовий статус є специфічним. Натомість невизначене коло осіб, зокрема споживачі інформації, виступає суб'єктами психічної діяльності, проте їхня рівність обмежується доступом до інформації. Таким чином, поняття «суб'єкт психічної діяльності» є відносним і визначається рівнем забезпечення принципу рівності у конкретному випадку.

2. Взаємозв'язок між вузьким і широким розумінням суб'єкта психічної діяльності. У вузькому сенсі цей статус визначається чіткими правовими критеріями й застосовується до осіб, що перебувають у рівноправних юридичних умовах, наприклад, учасників медико-біологічних досліджень або, частково, підекспертних осіб у судових експертизах. Натомість широке розуміння охоплює всіх, хто проявляє психічну діяльність, незалежно від їхнього правового статусу чи контексту, включаючи споживачів інформації та осіб із психічними розладами. Таким чином, ілюструється перетин цих підходів, де юридична рівність виступає визначальним критерієм для вузького тлумачення. Можна дійти висновку щодо концептуальної сутності поняття «суб'єкт психічної діяльності». Це будь-яка особа, яка виявляє психічну активність у відповідь на зовнішні зміни, незалежно від її правового статусу чи соціального контексту. Водночас це поняття відображає взаємозв'язок між психологічною адаптацією та приватно-правовим принципом рівності, оскільки різні соціальні групи мають нерівні можливості для реалізації адаптивних поведінкових моделей: від уникнення ризиків до активного прагнення стабільності. Суб'єкт психічної діяльності не лише демонструє універсальну здатність людини реагувати на виклики, а й відображає варіативність таких реакцій під впливом правових і соціальних умов.

### Література

- Бакаленко О. А. Психологія сприйняття та переробки інформації: навч. посіб. Харків: ХНУРЕ, 2017. 124 с.
- Гордеюк А. О. Поняття особи у цивільному праві та його співвідношення з поняттями суб'єкта цивільного права, суб'єкта цивільних правовідносин, учасника цивільних відносин. Форум права. 2020. № 1. С. 29–36. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP\\_index](http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index)
- Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 р. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12.#Text>

- Закон України «Про психіатричну допомогу» від 22.02.2000 р. № 1489-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14.#Text>
- Закон України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12.#Text>
- Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
- Кашканова Н. Проблеми виділення правових критеріїв класифікації медико-біологічного дослідження у правовій науці. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2015. № 6. С. 114-123. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpiv\\_2015\\_6\\_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpiv_2015_6_15)
- Мороз Ю., Твердохліб Ю. Інформаційно-психологічні операції в умовах ведення гібридної війни. Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини. 2016. Вип. 38. С. 97-105. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU\\_Mv\\_2016\\_38\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2016_38_12)
- Романенко О. В. Психічна діяльність як предмет експериментального дослідження. Юридична психологія та педагогіка. 2014. № 1. С. 10-20. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp\\_2014\\_1\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2014_1_4)
- Терновик, Н., Славина, Н. (2020). Психологічний тренінг розвитку суб'єктності особистості в підлітково-му віці. Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології», (48), 272-292. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2020-48.272-292>
- Ямчук Т. Ю., Близьак Є. В. Вплив засобів масової інформації на процес соціалізації. Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2015. № 18 (13). С. 147-154.
- de la Cadena N. The psychic subject and spiritual subject in Husserl's Ideas II. Phenomenology, Humanities and Sciences. 2022. 2(3). P. 346-355.
- Steinert, T., & Henking, T. (2022). Law and psychiatry-current and future perspectives. *Frontiers in public health*, 10, 968168. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.968168>

#### References

- Bakalenko, O. A. (2017). *Psykhohiia spryynyattya ta pererobky informatsiyi: Navch. posib.* Kharkiv: KhNURE.
- Hordeyuk, A. O. (2020). Ponyattya osoby u tsyvil'nomu pravi ta yoho spivvidnoshennya z ponyatyamy sub'yekta tsyvil'nogo prava, sub'yekta tsyvil'nykh pravovidnosyn, uchasnyka tsyvil'nykh vidnosyn. *Forum prava*, 1, 29-36. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP\\_index](http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index)
- Закон Украйны «Pro notariyat» vid 02.09.1993 r. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12.#Text>
- Закон Украйны «Propsykhiatrychnadopomohu» vid 22.02.2000r. № 1489-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14.#Text>
- Закон Украйны «Pro sudovu ekspertyzu» vid 25.02.1994 r. № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12.#Text>
- Instruktsiya pro pryznachennya ta provedennya sudovykh ekspertyz ta ekspertynykh doslidzhenn: Nakaz Ministerstva yustytisiy Ukrainy vid 08.10.1998 r. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
- Kashkanova, N. (2015). Problemy vydilennya pravovykh kryteriyiv klasyfikatsiyi medyko-biolohichnoho doslidzhennya u pravoviy nautsi. *Teoriya i praktyka intelektual'noyi vlasnosti*, 6, 114-123. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpiv\\_2015\\_6\\_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpiv_2015_6_15)
- Moroz, Y., & Tverdokhlib, Y. (2016). Informatsiyno-psykhologichni operatsiyi v umovakh vvedennya hibridnoyi viyny. *Visnyk L'vivskoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni vidnosyny*, 38, 97-105. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU\\_Mv\\_2016\\_38\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2016_38_12)
- Romanenko, O. V. (2014). Psykhichna diyal'nist' yak predmet eksperimental'noho doslidzhennya. *Yurydychna psykhohiia ta pedahohika*, 1, 10-20. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp\\_2014\\_1\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2014_1_4)
- Ternovyk, N., Slavina, N. (2020). Psykhologichnyi treninh rozvytku sub'iektnosti osobystosti v pidlitkovomu vitsi. *Zbirnyk naukovykh prats «Problemy suchasnoi psykhohohii»*, (48), 272-292. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2020-48.272-292>
- Yamchuk, T. Y., & Blyshchak, Y. V. (2015). Vplyv zasobiv masovoyi informatsiyi na protses sotsializatsiyi. *Naukovyi visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu*, 18(13), 147-154.
- de la Cadena, N. (2022). The psychic subject and spiritual subject in Husserl's Ideas II. *Phenomenology, Humanities and Sciences*, 2(3), 346-355.
- Steinert, T., & Henking, T. (2022). Law and psychiatry-current and future perspectives. *Frontiers in public health*, 10, 968168. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.968168>

**Анотація**

**Санченко Д. Є. До питання про сутність суб'єкта психічної діяльності в аспекті права на психічну недоторканність.** – Стаття.

У статті автор досліджує поняття «суб'єкт психічної діяльності» як важливе для розуміння кризь призму приватного права та сприйняття права на психічну недоторканність. Особливу увагу приділено аналізу таких фундаментальних аспектів права, як суб'єкт права, суб'єкт цивільного права та суб'єкт цивільних правовідносин, що складають теоретичну основу для осмислення правового статусу особи. Автор ставить за мету синтезувати ці юридичні категорії, пропонуючи власне визначення суб'єкта психічної діяльності у двох вимірах – широкому та вузькому.

Наголошується на недостатній дослідженості поняття суб'єкта психічної діяльності у правовій науці, що зумовлює його актуальність і дискусійність. У контексті принципів приватного права автор підкреслює ключову роль принципу рівності, який слугує основою для визнання всіх суб'єктів носіями права на психічну недоторканність незалежно від їхнього статусу. Дискусійними положеннями пошуку автора є міжгалузевий та міждисциплінарний характер цього явища, що виявляється у взаємодії приватних і публічних галузей права.

Для розкриття сутності суб'єкта психічної діяльності автор аналізує можливі сфери правового регулювання, зокрема зачіпаючи сфери психіатричної допомоги, експертної діяльності, інформаційних відносин. Психічно здорові особи, які проходять судові експертизи як підекспертні, отримують статус суб'єктів психічної діяльності, однак принцип рівності в їхньому випадку дотримується лише частково через особливості правового становища. Водночас широке коло осіб, наприклад споживачі інформації, також виступає суб'єктами психічної діяльності, але їхня рівність залежить від ступеня доступу до інформаційних ресурсів. Поняття «суб'єкт психічної діяльності» має умовний характер і залежить від того, наскільки принцип рівності реалізований у кожній конкретній ситуації.

У статті пропонується осмислення поняття суб'єкта психічної діяльності через комплексний підхід, який враховує як юридичні, так і психологічні й етичні аспекти, що відкриває перспективи для подальших досліджень у цій галузі.

*Ключові слова:* суб'єкт психічної діяльності, право на психічну недоторканність, суб'єктивне право, психічна діяльність.

**Summary**

**Sanchenko D. Ye. On the essence of the subject of mental activity in the context of the right to mental inviolability.** – Article.

The article explores the concept of the "subject of mental activity" as a significant element for understanding through the lens of private law and the perception of the right to mental integrity. Particular attention is devoted to analyzing such fundamental legal aspects as the subject of law, the subject of civil law, and the subject of civil legal relations, which form the theoretical foundation for comprehending an individual's legal status. The author aims to synthesize these legal categories, proposing an original definition of the subject of mental activity in two dimensions-broad and narrow.

The study emphasizes the insufficient exploration of the concept of the subject of mental activity within legal scholarship, highlighting its relevance and contentious nature. Within the framework of private law principles, the author underscores the pivotal role of the equality principle, which serves as the basis for recognizing all subjects as bearers of the right to mental integrity, irrespective of their status. The author's inquiry raises debatable points regarding the interdisciplinary and intersectoral nature of this phenomenon, manifested in the interplay between private and public law domains.

To elucidate the essence of the subject of mental activity, the author examines potential areas of legal regulation, including psychiatric care, forensic expertise, and informational relationships. Mentally healthy individuals undergoing judicial examinations as subjects of expertise acquire the status of subjects of mental activity; however, the principle of equality is only partially upheld in their case due to the specifics of their legal position. Meanwhile, a broader category of individuals, such as information consumers, also qualifies as subjects of mental activity, though their equality hinges on the extent of their access to informational resources. The concept of the "subject of mental activity" is thus conditional, determined by the degree to which the equality principle is realized in each specific context.

The article proposes a conceptualization of the subject of mental activity through a comprehensive approach that integrates legal, psychological, and ethical dimensions, opening avenues for further research in this field.

*Key words:* subject of mental activity, right to mental integrity, subjective right, mental activity.